

ОФІЦІЙНА ХРОНІКА

25-та МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ МЕБ ПО ЄВРОПІ

З 17 по 25 вересня 2012 р. у німецькому місті Флезензее проходила 25-та Міжнародна конференція Регіональної комісії МЕБ по Європі.

У цьому важливому заході взяв участь Голова Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України **Володимир Горжеєв**. На конференції були присутні Генеральний директор МЕБ доктор **Бернар Валла**, Президент МЕБ **Карін Швабенбауер**, співробітники Регіонального представництва МЕБ у країнах Східної Європи на чолі з доктором **Ніколою Белевим**, фахівці з 37 країн Європи, а також представники міжнародних організацій.

Основні теми, які обговорювалися під час конференції, – дика фауна та боротьба з хворобами домашніх тварин, гармонізація регіонального підходу до благополуччя тварин у Європі та епізоотична ситуація в країнах – членах МЕБ у першому півріччі 2012 року.

Володимир Горжеєв під час зустрічі з Президентом МЕБ Карін Швабенбауер та делегатом від Туреччини Ніхатом Пакділом

Президент Регіональної комісії МЕБ по Європі Нікола Белев і Голова Держветфітослужби України Володимир Горжеєв

Учасники обмінялися інформацією щодо епізоотичного стану в своїх країнах, переглянули й ухвалили нові стандарти, які стосуються контролю, попередження й недопущення захворювань тварин, їх благополуччя, обговорили питання торгівлі продукцією тваринного походження. Делегати також розглянули питання контролю за інфекційними захворюваннями, зокрема вірусом Шмалленберг, відкоригували діючі проекти контролю та боротьби з чумою свиней.

Голова Держветфітослужби України Володимир Горжеєв проінформував учасників конференції про епізоотичну ситуацію та зоосанітарний стан у нашій країні, провів робочі зустрічі з метою налагодження зв'язків і вирішення питань співробітництва з ветеринарними службами інших держав.

Наша довідка. Всесвітня організація охорони здоров'я тварин (Міжнародне епізоотичне бюро – МЕБ) – це міжурядова організація, яка об'єднує 178 країн. Україна є учасницею МЕБ з 1994 р.

УСІМ МИРОМ ПРОТИ СКАЗУ

Напередодні Всесвітнього дня боротьби зі сказом, який з ініціативи благодійної організації «Альянс з боротьби зі сказом» та центрів США з боротьби з хворобами і з профілактики хвороб відзначається щороку 28 вересня, Держветфітослужба України організувала прес-тур до м. Бровари Київської області.

Саме тут розташоване ТОВ «Укрветпромстач», де за європейськими стандартами виготовляють вакцини проти сказу – особливо небезпечного вірусного захворювання, яке входить до першої п'ятірки хвороб, спільних для людини і тварин.

Перш ніж ознайомити журналістів з виробництвом, Голова Держветфіто-

служби України **Володимир Горжеєв** розповів про епізоотичну ситуацію зі сказом у країні. Зокрема він нагадав, що сьогодні цю хворобу зареєстровано в 113 країнах світу. Через неї щороку гине понад 55 тис. людей і 1 млн тварин, а прямі збитки становлять більше 4 млрд євро на рік.

Стрімкий розвиток епізоотії сказу в

Україні реєстрували в 1996–2007 рр. За цей час кількість захворювань збільшилася вдсятеро. В. Горжеєв пояснив це кризою в сільському господарстві, через що зменшилися площі орних земель, а отже, зросло поголів'я червоної лисиці, яка є основним джерелом збудника сказу в Україні. З іншого боку, заходи щодо профілактики цього захворювання й регулювання чисельності диких тварин (а їх у країні понад 28 видів), які також підтримують збудника сказу, не були достатніми. І хоча від 2008 р. простежується тенденція до

зменшення рівня захворюваності на сказ, загалом ситуація залишається складною.

Так, з початку 2012 р. в Україні зареєстровано 807 неблагополучних щодо сказу пунктів, що на 183 більше, ніж минулого року. Цього року в структурі захворювання на сказ частка червоної лисиці становила 34 %, безпритульних котів – 26 %, собак – 22 %.

Серед причин складної ситуації зі сказом собак і котів очільник Держветфітослужби України назвав недостатній контроль за правилами їх утримання та безвідповідальність власників, через що кількість безпритульних тварин зростає. Також даються взнаки недоліки в роботі комунальних служб щодо санітарного очищення міст. Не застосовується стаття 17 Закону України «Про захист тварин від жорсткого поводження» в частині, що стосується умиртвіння хворих на сказ чи інше особливо небезпечне захворювання тварин та при регулюванні чисельності. Але якщо починаючи з 2007 р. простежувалася динаміка до зростання захворюваності котів на сказ, то нині ці тварини хворіють менше.

Володимир Горжеєв зазначив, що для діагностики сказу в 25 регіональних лабораторіях запроваджено надзвичайно актуальні й досконалі методи лабораторних досліджень, як-от світлова й люмінесцентна мікроскопія, біопроба на білих мишах. Крім того, в Державному науково-дослідному інституті з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи сказ діагностують методом виділення вірусу на культурі клітин Nra, а також виявляють поствакцинальні антитіла за допомогою методу ІФА. Районні лабораторії також здатні поставити діагноз захворювання на сказ.

Голова Держветфітослужби України нагадав, що діагностика сказу та його профілактика здійснюються за державний кошт. Серед основних профілактичних антирабічних заходів в Україні – парентеральна вакцинація сільськогосподарських і домашніх тварин: обов'язкова імунізація всього поголів'я собак на території країни, ко-

тів – у зонах стійкого неблагополуччя, сільськогосподарських тварин – при спалахах захворювання. У минулому році було зроблено 5,2 млн таких щеплень, зокрема 4,1 млн – собакам, 1,1 млн – котам. Для щеплення тварин використовують вакцину лише вітчизняних виробників, якість якої відповідає міжнародним стандартам.

Досвід Західної Європи, яка протягом останніх десятиріч практично оздоровилася від сказу, доводить, що найефективнішим і найбільш дієвим вирішенням питання ліквідації цього захворювання є пероральна імунізація тварин на всій території. Крім самих держав, таку роботу фінансує ЄС.

У 2006 р. в Україні було розпочато масштабну антирабічну пероральну вакцинацію диких м'ясоїдних тварин на території 16 областей. До 2008 р. тут щороку розкладали до 9 млн доз антирабічної пероральної вакцини. Територія мисливських угідь, яка підлягала імунізації, становила 286 тис. км². У нашій країні було прийнято Програму оздоровлення території України від сказу на 2008–2015 рр., проте через недостатнє фінансування здійснення її обмежене територіально. У 2009 р. така робота велася лише на території шести областей. Восени 2010 р. було проведено пероральну вакцинацію диких м'ясоїдних тварин на всій території Лівобережної України та в АР Крим,

у 2011 р. – весняну й осінню кампанії на території шести східних областей, де впродовж багатьох десятиліть існують стійкі вогнища сказу серед диких тварин. Цього року площа оброблення скоротилася до п'яти (Донецька, Луганська, Харківська, Сумська і Полтавська) областей. Проте вже спостерігають результат ефективності пероральної імунізації диких м'ясоїдних тварин. Так, у п'яти областях, де така робота велася з 2006 р., реєструють значне зниження захворюваності на сказ, зокрема в Луганській області – зі 103 випадків (2007 р.) до 12 (2012 р.), Донецькій – зі 120 до 28, Полтавській – з 57 до 12, Харківській – з 54 до 16, Сумській – з 59 до 26 випадків.

Володимир Горжеєв зазначив, що якби пероральну імунізацію диких м'ясоїдних тварин проводили на всій території України, то можна було б повністю оздоровити країну від сказу або довести це небезпечне захворювання до поодиноких випадків. Він також звернув увагу, що найефективніше пероральну вакцину розкидати з літака, щоб максимально виключити людський фактор. Далі ведеться контроль за споживанням вакцини, досліджуються зуби лисиць на наявність тетрацикліну (маркер у вакцині), а сироватка крові – на наявність вірус-нейтралізуючих антитіл. Здійснюють епізоотологічний нагляд за зоною вакцинації.

В Україні пероральну імунізацію проти сказу диких м'ясоїдних тварин проводять представники територіальних органів і державних установ Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України, використовуючи вакцину вітчизняного виробництва «Броварабіс V-RG», висока якість та ефективність якої підтверджені референс-лабораторією Міжнародного епізоотичного бюро щодо сказу АФФСА-Нансі (Франція).

У 2008 р. Державний комітет ветеринарної медицини України звернувся до Європейського Союзу з пропозицією об'єднати зусилля для здійснення контролю за сказом. З цією метою було розроблено програму залучення фінансової допомоги ЄС для створення буферної зони на території України, прилеглої до кордонів Євросоюзу, яку схвалив Директорат Єврокомісії з охорони здоров'я та захисту прав споживачів САНКО. 13 червня 2012 р. було підписано відповідну угоду, за умови якої на території України вздовж українсько-польського кордону визначено буферну зону площею 26 400 км². У межах цієї зони в жовтні буде проведено кампанію з пероральної імунізації, на яку САНКО виділив понад 1 млн євро.

Заплановано застосувати понад 650 тис. одиниць принад з пероральною антирабічною вакциною. «Ми плануємо пролонгувати угоду на 6–10 років, аби повністю звільнити цю зону від сказу», – повідомив Голова Держветфітослужби України.

Володимир Горжеев зазначив, що сьогодні проблема сказу глобальна й потребує зусиль багатьох служб, зокрема Міністерства охорони здоров'я, комунальних служб, мисливських господарств. На території України виробляють достатньо оральної і пероральної вакцин, є стратегія й план боротьби зі сказом до 2015 року. Він наголосив, що проведення профілактичних заходів значно дешевше порівняно з витратами на ліквідацію захворювання та його лікування. Тому виділення більших державних коштів, кампанія щодо створення буферної зони, профінансована Європейським Союзом, а також комплексна робота Держветфітослужби допоможуть поступово виправити ситуацію з поширенням сказу в Україні.

Наразі в Україні понад 50 підприємств, які виробляють імунобіологічні препарати. Проте лише ТОВ «Укрветпромспотач» отримало сертифікат відповідності якості ветеринарних препаратів світовим вимогам, зокрема стандартам GMP.

Директор ТОВ «Укрветпромспотач» **Володимир Солодчук** нагадав, що у світі зареєстровано 1407 захворювань, а 800 із них передаються людині від тварин. Тому система вакцинації важлива також як метод підтримання екосистеми в робочому стані. Він зазначив, що в асортименті готової продукції підприємства «Укрветпромспотач» 50 найменувань фармацевтичних препаратів і два імунобіологічні препарати проти сказу: вакцини антирабічна рідка інак-

тивована «Рабістар» та для пероральної імунізації м'ясоїдних тварин «Броварабіс V-RG». Щодо другої вакцини, то «Укрветпромспотач» – єдине в Україні підприємство, яке її виготовляє.

Перш ніж показати представникам ЗМІ виробничий процес, В. Солодчук розповів про переваги вакцини «Броварабіс V-RG», яка не має аналогів у світі. Її створено на основі антигену V-RG, рекомендованого ВОЗ та МЄБ, а в основі закладено рекомбінований антиген на основі вірусу віспи й гена вірусу сказу. Вакцина має високу імуногенну активність і термостабільність. Враховано, що вона безпечна для понад 60 різновидів тварин і розрахована на смаки лисиць. Препарат успішно пройшов лабораторні й промислові випробування, а також реєстрацію в Казахстані, Білорусі, Молдові, Грузії, Болгарії.

Під час ознайомлення з високотехнологічним закритим виробництвом перевдягнутих у спецодяг журналістів було допущено лише в цех, де вакцину «Броварабіс V-RG» уже безпосередньо розкладають у принади. За добу тут можуть виготовити 30–50 тис. доз.

Тож в Україні є все необхідне для боротьби зі сказом. Проте слід пам'ятати, що це захворювання є глобальною світовою проблемою. І лише спільними й системними діями міжнародних організацій, державних органів влади і власників тварин можна подолати цю недугу. ☉

Вікторія Ісаєнко